αδυναμίας να παρασχεθεί η προβλεπόμενη από το πρωτόκολλο νομότυπη απόδειξη της καταγωγής του εμπορεύματος, δεν είναι σε θέση να προβούν δεόντως στον εν λόγω έλεγχο, το κράτος εισαγωγής δεν δεσμεύεται οριστικώς, προκειμένου να αξιώσει την καταβολή μη καταβληθέντων δασμών, από το αρνητικό αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού, αλλά μπορεί να λάβει υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής του εμπορεύματος. Εξάλλου, ο εισαγωγέας μπορεί, αναλόγως των περιστάσεων, να επικαλεστεί ως ανωτέρα βία την αδυναμία στην οποία βρίσκονται οι τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής, λόγω δικής τους αμελείας, να διαπιστώσουν την ακρίβεια της καταγωγής εμπορεύματος στο πλαίσιο του εκ των υστέρων ελέγχου. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει το σύνολο των επικαλουμένων συναφώς πραγματικών περιστατικών.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ
στην υπόθεση C-12/92 *

I — Νομικό πλαίσιο

1. Με τη Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας περί ελευθέρων συναλλαγών μεταξύ (Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, υπογραφείσα στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972, συναφθείσα και εγκριθείσα εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 3) θεσπίστηκε προτιμησιακό καθεστώς, το οποίο έχει εφαρμογή, μεταξύ άλλων, στα εμπορεύματα τα οποία παράγονται είτε στην Αυστρία είτε σε κράτος μέλος της ΕΟΚ, κατόπιν εισάγονται στην Αυστρία και επανεξάγονται προς την ΕΟΚ χωρίς να έχουν υποστεί σημαντικές μεταβολές.

Το πρωτόκολλο αριθ. 3 της συμφωνίας, περί του ορισμού της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα» ή «προϊόντα καταγωγής» και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας, τροποποιήθηκε με τη συμφωνία υπό μορφή ανταλλαγής επιστολών, η οποία τέθηκε σε ισχύ εντός της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3386/84 του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1984, για τη σύναψη της συμφωνίας υπό μορφή ανταλλαγής επιστολών για την κωδικοποίηση και την τροποποίηση του κειμένου του πρωτοκόλλου αριθ. 3 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας (ΕΕ L 323, της 11.12.84, σ. 1), ο οποίος αποτελεί τη ratione temporis εφαρμοστέα νομοθεσία [1].

Το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αυτού ορίζει τα εξής:

«Τα καταγόμενα προϊόντα κατά την έννοια του παρόντος πρωτοκόλλου γίνονται δεκτά

1 — Το πρωτόκολλο αριθ. 3 τροποποιήθηκε στη συνέχεια κυρίως με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1598/88 του Συμβουλίου, της 24ης Μαΐου 1988 (ΕΕ 1988, L 149, σ. 1), και με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 4271/88 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988 (ΕΕ 1988, L 381, σ. 1).

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα ή την Αυστρία με το ευεργέτημα της συμφωνίας με την προσκόμιση ενός από τα ακόλουθα έγγραφα:

α) ενός πιστοποιητικού κυκλοφορίας εμπορευμάτων EUR. 1 αποκαλουμένου στο εξής "πιστοποιητικό EUR. 1", του οποίου το υπόδειγμα αναφέρεται στο παράρτημα V του παρόντος πρωτοκόλλου».

Το άρθρο 9, παράγραφοι 1, 2 και 3, δεύτερο εδάφιο, ορίζει τα εξής:

«1. Το πιστοποιητικό EUR. 1 εκδίδεται κατά την εξαγωγή των εμπορευμάτων στα οποία αναφέρεται από τις τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής. Τίθεται στη διάθεση του εξαγωγέα αφότου πραγματοποιηθεί ή εξασφαλισθεί η πραγματική εξαγωγή.

2. Η έκδοση του πιστοποιητικού EUR. 1 πραγματοποιείται από τις τελωνειακές αρχές κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, εάν τα προς εξαγωγή εμπορεύματα δύνανται να θεωρηθούν ως προϊόντα καταγόμενα από την Κοινότητα κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του παρόντος πρωτοκόλλου. Η έκδοση του πιστοποιητικού EUR. 1 πραγματοποιείται από τις τελωνειακές αρχές της Αυστρίας εάν τα προς εξαγωγή εμπορεύματα δύνανται να θεωρηθούν ως προϊόντα καταγόμενα από την Αυστρία κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, του παρόντος πρωτοκόλλου.

3. (...)

Σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 2 και ενδεχομένως του άρθρου 3 του παρόντος πρωτοκόλλου, τα πιστοποιητικά EUR. 1 εκδίδονται από τις τελωνειακές αρχές καθεμιάς από τις χώρες που αφορούν, όπου τα εμπορεύματα είτε παρέμειναν προ της επανεξαγωγής τους στην κατάσταση που ευρίσκοντο είτε υποβλήθηκαν στις επεξεργασίες ή μεταποιήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2 του παρόντος πρωτοκόλλου, με την προσκόμιση των πιστοποιητικών EUR. 1 που εκδόθηκαν προηγουμένως.»

Το άρθρο 10, παράγραφοι 1, 2, 3, 4 και 6 ορίζει τα εξής:

«1. Το πιστοποιητικό EUR. 1 δεν εκδίδεται παρά μόνον κατόπιν γραπτής αιτήσεως του εισαγωγέα ή υπ' ευθύνη του, υπό του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου του, επί του εντύπου του οποίου το υπόδειγμα διαλαμβάνεται στο παράρτημα V του παρόντος πρωτοκόλλου και το οποίο συμπληρούται σύμφωνα με αυτό το πρωτόκολλο.

2. Εναπόκειται στις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής να φροντίσουν για τη σωστή συμπλήρωση του εντύπου που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Εξακριβώνουν κυρίως εάν ο χώρος που προορίζεται για την περιγραφή των εμπορευμάτων συμπληρώθηκε κατά τρόπο που να αποκλείει κάθε δυνατότητα δολίας προσθήκης. Γι' αυτό τον λόγο, η περιγραφή των εμπορευμάτων πρέπει να γίνεται χωρίς κενό διάστιχο. Όταν ο χώρος δεν έχει συμπληρωθεί εξ ολοκλήρου, πρέπει να σύρεται οριζόντια γραμμή κάτω από την τελευταία γραμμή, διαγράφοντας το μη συμπληρωθέν τμήμα.

3. Επειδή το πιστοποιητικό EUR. 1 συνιστά το αποδεικτικό έγγραφο για την εφαρμογή του προτιμησιακού καθεστώτος δασμών και

ποσοστώσεων που προβλέπεται από τη συμφωνία, εναπόκειται στις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής να υιοθετήσουν τις απαραίτητες διατάξεις για την εξακρίβωση της καταγωγής των εμπορευμάτων και για τον έλεγχο των άλλων ενδείξεων του πιστοποιητικού EUR. 1.

4. Ο εξαγωγέας ή ο αντιπρόσωπος αυτού παρουσιάζει, μαζί με την αίτησή του, κάθε χρήσιμο αποδεικτικό έγγραφο βάσει του οποίου δύναται να αποδείξει ότι τα προς εξαγωγή εμπορεύματα δύνανται να επιτρέψουν την έκδοση πιστοποιητικού EUR. 1.

5. (...)

6. Οι αιτήσεις των πιστοποιητικών EUR. 1 ως και τα πιστοποιητικά EUR. 1 που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του παρόντος πρωτοκόλλου, βάσει των οποίων εκδίδονται νέα πιστοποιητικά EUR. 1, πρέπει να φυλάσσονται τουλάχιστον επί δύο έτη από τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής.»

Το άρθρο 12, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«1. Το πιστοποιητικό EUR. 1 πρέπει να προσκομίζεται, μέσα σε προθεσμία τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία εκδόσεως από το τελωνείο του κράτους εξαγωγής, στο τελωνείο του κράτους εισαγωγής, όπου προσκομίζονται τα εμπορεύματα σύμφωνα με τις διατυπώσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία του κράτους αυτού. Οι εν λόγω αρχές έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν μετάφραση του πιστοποιητικού. Δύνανται επιπλέον να απαιτήσουν τη συμπλήρωση της διασαφήσεως εισαγωγής με ένδειξη του εισαγωγέα, που να βεβαιώνει ότι τα εμπορεύματα πληρούν τους όρους που απαιτούνται για την εφαρμογή της συμφωνίας.»

Το άρθρο 16, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, ορίζει τα εξής:

«4. Επιβάλλονται κυρώσεις κατά παντός ο οποίος συμπληρώνει ή μεριμνά για τη συμπλήρωση εγγράφου που περιέχει ανακριβή στοιχεία, για να γίνει δεκτό εμπόρευμα με το ευεργέτημα του προτιμησιακού καθεστώτος.»

Το άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 3, ορίζει τα εξής:

«1. Ο εκ των υστέρων έλεγχος των πιστοποιητικών EUR. 1 ή των εντύπων EUR. 2 πραγματοποιείται δειγματοληπτικώς ή όταν οι τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής έχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα του εγγράφου ή την ακρίβεια των πληροφοριών σχετικά με την πραγματική καταγωγή του εν λόγω εμπορεύματος.

2. (...)

3. Τα αποτελέσματα του εκ των υστέρων ελέγχου γνωστοποιούνται στις τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής, το συντομότερο δυνατό. Πρέπει να καθιστούν δυνατή τη διαπίστωση εάν το αμφισβητούμενο πιστοποιητικό EUR. 1 ή το έντυπο EUR. 2 δύνανται να ισχύσουν ως προς τα πράγματι εξαχθέντα εμπορεύματα και εάν τα εμπορεύματα αυτά δύνανται πράγματι να τύχουν της εφαρμογής του προτιμησιακού καθεστώτος.

Όταν οι αμφισβητήσεις αυτές δεν είναι δυνατόν να ρυθμισθούν μεταξύ των τελωνειακών αρχών του κράτους εισαγωγής και εκείνων του κράτους εξαγωγής ή όταν

δημιουργούν πρόβλημα ερμηνείας του παρόντος πρωτοκόλλου, υποβάλλονται στην Τελωνειακή Επιτροπή.

Για τον εκ των υστέρων έλεγχο των πιστοποιητικών EUR. 1, τα έγγραφα εξαγωγής ή τα επέχοντα θέση αυτών αντίγραφα πιστοποιητικών EUR. 1 πρέπει να φυλάσσονται για δύο τουλάχιστον έτη από τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής.»

II — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

2. Η γερμανική επιχείρηση Jagenberg Werke είχε κατασκευάσει το 1970 ένα μηχάνημα για την κόλληση των πτυσσομένων κιβωτίων για μεταφορές. Το μηχάνημα αυτό εξήχθη στην Αυστρία, κατόπιν της αγοράς του από την αυστριακή επιχείρηση Ernst Schausberger & Co GmbH στις 25 Φεβρουαρίου 1970. Η επιχείρηση αυτή πούλησε κατόπιν το μηχάνημα στη βελγική εταιρία Grafimat s. p. r. l. το 1985, επανεξάγοντας το μηχάνημα αυτό από την Αυστρία στο Βέλγιο. Τις διατυπώσεις εισαγωγής διεκπεραίωσε η βελγική ανώνυμη εταιρία E. Depaire.

Στις 7 Μαρτίου 1985, στο Courtrai (Βέλγιο), οι Huygen και Verraes, ως μέλη του προσωπικού της ανώνυμης εταιρίας E. Depaire, και ο Blockeel, ως διαχειριστής της Grafimat s. p. r. l., διασάφησαν το μηχάνημα στο βελγικό τελωνείο. Τα εν λόγω πρόσωπα υπέβαλαν το πιστοποιητικό EUR. 1 αριθ. D 0326846 εκδοθέν από το αυστριακό τελωνείο, προκειμένου να τύχουν δασμολογικής απαλλαγής δυνάμει του προτιμησιακού καθεστώτος που θεσπίστηκε με τη Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας και με το πρωτόκολλο αριθ. 3 της συμφωνίας αυτής.

3. Μετά την εισαγωγή, οι βελγικές υπηρεσίες πραγματοποίησαν, βάσει ακριβώς του πρωτοκόλλου αριθ. 3, εκ των υστέρων έλεγχο των στοιχείων που αναγράφονταν στο πιστοποιητικό EUR. 1 που τους υποβλήθηκε. Το βελγικό τελωνείο απευθύνθηκε στο αυστριακό τελωνείο με αίτηση για πληροφορίες ως προς την καταγωγή του μηχανήματος.

Η αυστριακή διοίκηση απάντησε με έγγραφο της 26ης Μαρτίου 1987 ότι δεν μπορούσε πλέον να παρασχεθεί συγκεκριμένη απόδειξη περί της καταγωγής των εμπορευμάτων από τη γερμανική επιχείρηση που τα είχε εξαγάγει. Σύμφωνα με την απάντηση αυτή, η Schausberger είχε προσπαθήσει να λάβει αποδεικτικά έγγραφα από την Jagenberg, η οποία της απάντησε ότι όλα τα αποδεικτικά έγγραφα σχετικά με το μηχάνημα αυτό είχαν καταστραφεί.

Κατόπιν της απαντήσεως του αυστριακού τελωνείου, η βελγική διοίκηση αποφάσισε ότι το προτιμησιακό καθεστώς δεν μπορούσε να εφαρμοστεί και ότι στα εισαχθέντα εμπορεύματα έπρεπε να επιβληθούν τα προβλεπόμενα για εμπορεύματα άγνωστης καταγωγής τέλη. Κατά συνέπεια, το βελγικό τελωνείο αποφάσισε να ζητήσει την καταβολή δασμών.

4. Οι Huygen, Verraes και Blockeel παραπέμφθηκαν ενώπιον του Correctionele Rechtbank te Kortrijk, για παράβαση των άρθρων 202, παράγραφοι 1 και 2, και 259 του γενικού νόμου περί τελωνείων και ειδικών φόρων καταναλώσεως, κωδικοποιηθέντος με βασιλικό διάταγμα της 18ης Ιουλίου 1977, το οποίο κυρώθηκε με τον νόμο της 6ης Ιουλίου 1978, και για παράβαση των άρθρων 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', 9, παράγραφοι 1 και 2, και 10, παράγραφος 2, του πρωτοκόλλου αριθ. 3 της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας. Συγχρόνως, οι εταιρίες Edmond Depaire και Grafimat κλητεύθηκαν στην ποινική δίκη ως αστικώς υπεύθυνες.

Κατόπιν της πρωτοδίκως εκδοθείσας αποφάσεως, η οποία αθώωνε τους κατηγορουμένους και απέρριπτε τις πολιτικές αγωγές κατά των δύο εταιριών, η εισαγγελική αρχή και ο Υπουργός Οικονομικών άσκησαν έφεση ενώπιον του Hof van Beroep te Gent. Το δικαστήριο αυτό, με απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 1989, επικύρωσε την πρωτοβάθμια απόφαση. Η απόφαση δέχθηκε ότι το αυστριακό τελωνείο στην πραγματικότητα δεν είχε έλθει καθόλου σε επαφή με την εταιρία Schausberger και από αυτό συνήγαγε ότι, το γεγονός ότι από τον έλεγχο για την καταγωγή του μηχανήματος δεν προέκυψε καμία απόδειξη οφείλεται προφανώς στην ενσυνείδητη αμέλεια της αυστριακής τελωνειακής αρχής. Το εν λόγω Δικαστήριο αποφάσισε κατά συνέπεια ότι η αδράνεια της αυστριακής αρχής συνιστά περιστατικό ανωτέρας βίας για τους κατηγορουμένους. Το Βελγικό Δημόσιο αποφάσισε να ασκήσει αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Hof van Cassatie.

5. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hof van Cassatie van België αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«Η Συμφωνία μεταξύ ΕΟΚ και Αυστρίας (κανονισμός 2886/72, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, και το συνημμένο πρωτόκολλο αριθ. 3) προβλέπει προτιμησιακό δασμό για τα εμπορεύματα που κατάγονται από την Αυστρία ή από την Κοινότητα. Η εφαρμογή αυτού του προτιμησιακού καθεστώτος συνδέεται με την καταγωγή των εμπορευμάτων, με συνέπεια ο έλεγχος της καταγωγής να αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του συστήματος:

1. Οσάκις το ευνοούμενο κράτος (εν προκειμένω η Αυστρία), από το οποίο ζητείται να ελέγξει το πιστοποιητικό καταγωγής EUR. 1, δεν μπορεί να διαπιστώσει την ακριβή καταγωγή του εμπορεύματος, έχει τούτο ως συνέπεια ότι το εμπόρευμα είναι άγνωστης καταγωγής και, ως εκ τούτου, κακώς χορηγήθηκαν το πιστοποιητικό EUR. 1 και η δασμολογική προτίμηση;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, οφείλει το κράτος εισαγωγής (εν προκειμένω το Βέλγιο) να ζητήσει στη συνέχεια την καταβολή των μη καταβληθέντων κατά την εισαγωγή δασμών;

3. Συνιστά περίπτωση ανωτέρας βίας για τον εισαγωγέα του κράτους μέλους εισαγωγής (εν προκειμένω του Βελγίου) η οφειλόμενη σε αμέλεια, "ενσυνείδητη" ή μη, αδυναμία της αυστριακής τελωνειακής αρχής να διαπιστώσει την ακρίβεια της καταγωγής που αναγράφεται στο χορηγηθέν από αυτήν πιστοποιητικό EUR. 1;»

6. Η διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 13 Ιανουαρίου 1992.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν:

— στις 13 Απριλίου 1992 η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ignace Claeys Bouuaert, δικηγόρο στο Hof van Cassatie,

— στις 22 Απριλίου 1992, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Marie-Josée Jonczy, νομική σύμβουλο, και τον Ben Smulders, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας.

7. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς την προηγούμενη διαξαγωγή αποδείξεων και να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο πέμπτο τμήμα.

III — Σύνοψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

8. Κατά την *Βελγική Κυβέρνηση*, αντικείμενο του υποβληθέντος στο Δικαστήριο προδικαστικού ερωτήματος αποτελεί η έννοια της ανωτέρας βίας. Η νομική αυτή έννοια έχει αναλυθεί με πολυάριθμες αποφάσεις του Δικαστηρίου. Κατά τη νομολογία αυτή, η ανωτέρα βία προϋποθέτει δύο στοιχεία: αφενός, ένα αντικειμενικό στοιχείο, ασυνήθεις περιστάσεις, άσχετες προς τον πολίτη· αφετέρου, οι συνέπειες του περιστατικού που προβάλλεται ως περίπτωση ανωτέρας βίας πρέπει να μην μπορούσαν να αποφευχθούν, ανεξαρτήτως της επιδειχθείσας επιμελείας. Το δεύτερο αυτό στοιχείο περιλαμβάνει την υποχρέωση προφυλάξεως από τις συνέπειες ενός ασυνήθους περιστατικού με τη λήψη όλων των επαρκών μέτρων, χωρίς εντούτοις να υπάρχει υποχρέωση υποβολής σε υπερβολικές θυσίες.

Η άποψη των κατηγορουμένων της κύριας δίκης στηρίζεται στη βασική υπόθεση ότι μόνο κατά τον χρόνο κινήσεως διαδικασίας εκ των υστέρων ελέγχου πρέπει να αναζητούνται και να συγκεντρώνονται τα αποδεικτικά έγγραφα που αφορούν την καταγωγή των επίμαχων εμπορευμάτων. Είναι όμως προφανές ότι δεν μπορεί να υιοθετηθεί η άποψη αυτή. Τα στοιχεία που αναγράφονται στο έγγραφο EUR. 1 πρέπει να ελέγχονται από τα πρόσωπα που το συμπληρώνουν, τα οποία πρέπει να προβλέψουν την πιθανότητα να πρέπει κάποτε να παράσχουν διευκρινίσεις για τα στοιχεία αυτά. Συνεπώς, κατά τον χρόνο αυτόν υπάρχει η ανάγκη συγκεντρώσεως των αποδεικτικών εγγράφων.

Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου αριθ. 3, το πιστοποιητικό EUR. 1 εκδίδεται, κατά την εξαγωγή των εμπορευμάτων, από τις τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής. Οι βελγικές αρχές δεν έχουν τη δυνατότητα να ελέγξουν εκ των υστέρων ποια έγγραφα υπέβαλε η επιχείρηση εξαγωγής Schausberger στις αυστριακές τελωνειακές αρχές. Ωστόσο, τα στοιχεία παρέσχε η Schausberger και, συνεπώς, είχε πλήρη γνώση του περιεχομένου των αποδεικτικών εγγράφων που είχε υποβάλει.

Το γεγονός ότι η έκδοση του πιστοποιητικού πραγματοποιήθηκε κατόπιν επαφών μεταξύ των αυστριακών τελωνειακών αρχών και της εταιρίας Schausberger δεν μπορεί να αποτελέσει περίπτωση ανωτέρας βίας για τη βελγική επιχείρηση εισαγωγής. Ο εισαγωγέας γνωρίζει ότι πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι συμπλήρωσε ορθώς το πιστοποιητικό· κατά τον χρόνο ακριβώς της αρχικής συμβάσεως έπρεπε να λάβει υπόψη του την ανάγκη συγκεντρώσεως των αποδεικτικών εγγράφων που αποδεικνύουν την καταγωγή των εμπορευμάτων.

Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το άρθρο 12, παράγραφος 1, και από το άρθρο 15 [2] του πρωτοκόλλου. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, ορίζει ότι οι τελωνειακές αρχές μπορούν να απαιτούν τη συμπλήρωση της διασαφήσεως εισαγωγής με ένδειξη του εισαγωγέα που να βεβαιώνει ότι τα εμπορεύματα πληρούν τους όρους που απαιτούνται για την εφαρμογή της συμφωνίας. Συνεπώς, ο εισαγωγέας πρέπει να είναι σε θέση να προβεί στη δήλωση αυτή και να διαθέτει αποδεικτικά μέσα. Εξάλλου, το άρθρο 15 του ιδίου πρωτοκόλλου ορίζει ότι ο εξαγωγέας υποβάλλει, μαζί με την αίτησή του για πιστοποιητικό EUR. 1, κάθε χρήσιμο αποδεικτικό έγγραφο βάσει του οποίου είναι δυνατόν να αποδειχθεί ότι για τα προς

2 — Πρόκειται στην πραγματικότητα περί του άρθρου 10, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3386/84 του Συμβουλίου, εφαρμοστέου ratione temporis.

εξαγωγή εμπορεύματα μπορεί να εκδοθεί το αιτούμενο πιστοποιητικό.

Καμία διάταξη δεν υποχρεώνει τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής να διατηρούν τα έγγραφα που τους υποβάλλονται κατά τον χρόνο εκδόσεως του πιστοποιητικού EUR. 1. Ωστόσο, οσάκις πραγματοποιείται εκ των υστέρων έλεγχος, επιτρέπεται στις αρχές αυτές να προβαίνουν σε έρευνες. Δεδομένου ότι εναπόκειται στους συμβαλλομένους να διατηρούν τα αναγκαία αποδεικτικά έγγραφα, η αμέλεια της διοικήσεως και η συνακόλουθη αδυναμία ελέγχου της πραγματικής καταγωγής των εμπορευμάτων δεν συνιστά κατάσταση ανωτέρας βίας για τον εισαγωγέα εντός του κράτους μέλους εισαγωγής.

Κατά συνέπεια, εν προκειμένω δεν συντρέχει ούτε το υποκειμενικό ούτε το αντικειμενικό στοιχείο της ανωτέρας βίας. Το σύστημα του πιστοποιητικού EUR. 1, το οποίο θεσπίστηκε με το πρωτόκολλο, προϋποθέτει ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν προνοήσει για την έκδοση των αναγκαίων αποδεικτικών εγγράφων ήδη από τον χρόνο της εισαγωγής· ενδεχόμενες δυσκολίες κατά τον χρόνο του εκ των υστέρων ελέγχου δεν μπορούν να θεωρούνται ως αντικειμενική ανωτέρα βία. Ούτε το υποκειμενικό στοιχείο της ανωτέρας βίας υφίσταται εν προκειμένω, διότι τα δύο μέρη των εμπορικών διαπραγματεύσεων πρέπει να γνωρίζουν την υποχρέωση αποδείξεως και να εφοδιαστούν εξ αρχής με τα αναγκαία αποδεικτικά έγγραφα.

Η Βελγική Κυβέρνηση θεωρεί, συνεπώς, ότι πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στα ερωτήματα που έχουν υποβληθεί στο Δικαστήριο:

«Πρώτο ερώτημα: Οσάκις το κράτος το οποίο απολαύει του προτιμησιακού καθεστώτος που εφαρμόζεται στην επίμαχη εμπορική πράξη, εν προκειμένω το αυστριακό Δημόσιο, καλείται να ελέγξει το πιστοποιητικό EUR. 1 και δεν είναι σε θέση να εξακριβώσει την ακριβή καταγωγή των εμπορευμάτων, πρέπει να θεωρήσει ότι τα εμπορεύματα είναι άγνωστης καταγωγής και ότι, ως εκ τούτου, κακώς χορηγήθηκαν το πιστοποιητικό EUR. 1 και η δασμολογική προτίμηση.

Δεύτερο ερώτημα: Οσάκις ανακύπτει η κατάσταση αυτή, το κράτος εισαγωγής, εν προκειμένω το Βέλγιο, πρέπει, συνεπώς, να απαιτήσει την καταβολή των δασμών που δεν καταβλήθηκαν κατά το χρόνο της εισαγωγής.

Τρίτο ερώτημα: Η αδυναμία στην οποία βρίσκονται, λόγω της αμέλειάς τους, είτε "κακόβουλης" είτε όχι, οι αυστριακές τελωνειακές αρχές να ελέγξουν την ακρίβεια της καταγωγής που δηλώθηκε στο χορηγηθέν από αυτές πιστοποιητικό EUR. 1 δεν συνιστά κατάσταση ανωτέρας βίας για τον εισαγωγέα του κράτους εισαγωγής, εν προκειμένω, του Βελγίου.»

9. Η *Επιτροπή*, πριν εξετάσει τα ερωτήματα που υπέβαλε το Hof van Cassatie υπενθυμίζει ορισμένες αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία της συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας και του πρωτοκόλλου αριθ. 3 αυτής.

Αφενός, όσον αφορά την ποινική και αστική ευθύνη του εισαγωγέα, η Επιτροπή υπογραμμίζει, πρώτον, ότι ο εισαγωγέας που υποβάλλει αίτηση για την έκδοση πιστοποιητικού EUR. 1 πρέπει ανά πάσα στιγμή να είναι σε θέση να αποδείξει την καταγωγή των εμπορευμάτων στα οποία αναφέρεται το πιστοποιητικό. Δεύτερον, το τελωνείο της χώρας εξαγωγής είναι επιφορτισμένο με τον έλεγχο της προτιμησιακής καταγωγής των εμπορευμάτων. Ο έλεγχος αυτός ασκείται είτε εκ των προτέρων είτε εκ των υστέρων κατόπιν αιτήσεως του τελωνείου της χώρας εισαγωγής. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, το τελωνείο της χώρας εξαγωγής είναι υποχρεωμένο να προβεί σε ουσιαστικό έλεγχο και να γνωστοποιήσει τα αποτελέσματα όσο το δυνατόν γρηγορότερα στο τελωνείο της

χώρας εισαγωγής. Τρίτον, πλην ιδιαιτέρων περιπτώσεων (νόθευση εγγράφων) ο εισαγωγέας ουδόλως εμπλέκεται στον προσδιορισμό και τον έλεγχο της καταγωγής των εμπορευμάτων που συνοδεύονται από πιστοποιητικό EUR. 1.

Αφετέρου, όσον αφορά την ευθύνη του εισαγωγέα από πλευράς δασμών, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, κανονικά, το αυστριακό τελωνείο χορηγεί πιστοποιητικό EUR. 1 το οποίο αναφέρει την Κοινότητα ως τόπο καταγωγής των εμπορευμάτων. Εντούτοις, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου, το αυστριακό τελωνείο δεν μπορεί να πράξει τούτο παρά μόνον όταν του προσκομίζονται προηγουμένως εκδοθέντα πιστοποιητικά EUR. 1. Η προϋπόθεση αυτή όμως δεν μπορούσε να πληρούται, δεδομένου ότι εν προκειμένω, η συμφωνία δεν είχε τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο της εξαγωγής προς την Αυστρία (το 1970). Αν, βάσει της γραμματικής ερμηνείας του άρθρου 9, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου, υποστηριχθεί ότι η κοινοτική καταγωγή του μηχανήματος δεν μπορούσε να αποδειχθεί παρά μόνο μέσω ενός πιστοποιητικού EUR. 1 «που εκδόθηκε προηγουμένως», συνάγεται το συμπέρασμα ότι κακώς το αυστριακό τελωνείο εξέδωσε το πιστοποιητικό αυτό. Εντούτοις, η Επιτροπή φρονεί ότι η ερμηνεία αυτή είναι υπερβολικά τυπολατρική και ότι εάν, σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, η κοινοτική καταγωγή του προϊόντος μπορεί να αποδειχθεί αρκούντως με άλλο μέσο, δεν είναι εύλογη η άρνηση χορηγήσεως για το μηχάνημα του ευεργετήματος του προβλεπομένου από τη συμφωνία προτιμησιακού καθεστώτος. Συνεπώς, το βελγικό τελωνείο έπρεπε, υπό τις περιστάσεις αυτές, να αποστεί από την είσπραξη εισαγωγικών δασμών.

Υπό τις συνθήκες αυτές, όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το πιστοποιητικό EUR. 1 δεν μπορεί να χορηγείται παρά μόνον κατόπιν γραπτής αιτήσεως του εξαγωγέα. Ο εξαγωγέας πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει την προτιμησιακή καταγωγή του εμπορεύματος, υπό την έννοια της συμφωνίας. Στην περίπτωση κατά την οποία το τελωνείο της χώρας εξαγωγής διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει τέτοια απόδειξη, πρέπει να συναγάγει το συμπέρασμα ότι το πιστοποιητικό χορηγήθηκε κακώς, ειδοποιώντας περί αυτού το συντομώτερο τη χώρα εισαγωγής. Αν η διοικητική αυτή συνεργασία προκαλέσει ενδεχομένως διαφορές μεταξύ των αρχών, οι διαφορές αυτές πρέπει να υποβληθούν στην τελωνειακή επιτροπή ΕΟΚ-Αυστρίας.

Όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εν προκειμένω, δεν φαίνεται να αμφισβητείται πραγματικά η κοινοτική καταγωγή του μηχανήματος. Συγκεκριμένα, μία ένδειξη περί αυτού αποτελεί το τιμολόγιο που απέστειλε το 1970 η γερμανική επιχείρηση, η εταιρία Jagenberg, προς την αυστριακή επιχείρηση εισαγωγής την εταιρία Schausberger. Υπό τις συνθήκες αυτές, θα ήταν παράλογο να μην τύχει το μηχάνημα της προτιμησιακής μεταχειρίσεως που προβλέπει η συμφωνία. Πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός ότι, μολονότι ένα πιστοποιητικό «που χορηγήθηκε προηγουμένως», υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου, δεν μπορεί να προσκομισθεί διότι η συμφωνία και το πρωτόκολλο δεν ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, η κοινοτική καταγωγή του εν λόγω εμπορεύματος δεν θα μπορέσει ποτέ να αποδειχθεί αρκούντως με άλλο τρόπο. Ωστόσο, αν η καταγωγή δεν μπορεί να αποδειχθεί, το τελωνείο της χώρας εισαγωγής είναι υποχρεωμένο να εισπράξει δασμούς. Εντούτοις, η συμφωνία δεν επιβάλλει επιπλέον, σε μια τέτοια περίπτωση, την ποινική και/ή αστική ευθύνη του εισαγωγέα.

Συνεπώς, η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις:

«Η Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας και το συνημμένο πρωτόκολλο αριθ. 3 έχουν την έννοια ότι οσάκις

α) ένα εμπόρευμα εξάγεται από την Κοινότητα προς την Αυστρία σε ημερομηνία προγενέστερη της ενάρξεως ισχύος των κανονιστικών αυτών κειμένων και κατόπιν επανεξάγεται από την Αυστρία προς την Κοινότητα σε ημερομηνία μεταγενέστερη της ενάρξεως ισχύος τους, και

β) το τελωνείο της χώρας εξαγωγής το οποίο εξέδωσε, βάσει της συμφωνίας και του πρωτοκόλλου που προαναφέρθηκαν, το πιστοποιητικό EUR. 1 και διαπίστωσε στη συνέχεια, κατόπιν αιτήσεως του τελωνείου της χώρας εισαγωγής, ότι ο εξαγωγέας δεν προσκόμισε καμία απόδειξη περί της προτιμησιακής καταγωγής του εν λόγω εμπορεύματος,

το τελωνείο της χώρας εισαγωγής είναι υποχρεωμένο να απαιτήσει την καταβολή δασμών σαν να επρόκειτο για εμπόρευμα άγνωστης καταγωγής, εκτός αν η προτιμησιακή καταγωγή μπορέσει παρά ταύτα να αποδειχθεί αρκούντως στη συνέχεια».

G. C. Rodríguez Iglesias
εισηγητής δικαστής